«Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ποτὲ ἵστατο γέφυρα φοβερὰ περὶ δώδεκα
» λόφους καὶ καμάρας ἔχουσα. Ποταμὸς γὰρ κατήρχετο ἐκεῖσε παμμεγέ-
» θης καὶ μάλιστα ὡς ἔλεγον τῷ Φεβρουαρίῳ μηνί. Ἔνθα καὶ δράκων
» ἵστατο χαλκοῦς παμμεγέθης διὰ τὸ λέγειν τινας δράκοντα κατοικῶν ἐν
» τῷ φρουρίῳ ἐκείνῳ ἐν αὐτῷ οὖν πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν καὶ προ-
» βάτων καὶ ὀρνέων πλήθη πολλὰ καὶ βοῶν». «Ὅτι εἰς τὸν ἅγιον Μά-
» μαντα τὸν πέραν ἵστατο γέφυρα οἵα τῆς Χαλκηδόνος δώδεκα καμάρας
» ἔχουσα. Ποταμὸς γὰρ κατήρχετο παμμεγέθης καὶ μάλιστα τῷ Φεβρουαρίῳ
» μηνὶ κλπ».

Τὸ μόνον ῥυάκιον τὸ ὁποῖον πάντοτε ῥέει καὶ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ποταμός, εἰς τὰ περίχωρα τῆς Κων]πόλεως, (ἐκτὸς βεβαίως τῶν ἐν τῷ βάθει τοῦ Κερατίου Κιδάρεως καὶ Βαρβύσου) εἶναι ὁ Αϊ-μάμα ντερεσσῆ οὗ τὸ ὄνομα Βάθυρσος κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Θεοφάνην ἱστορικοὺς[1]). Δύναταί τις δὲ νὰ τὸν ἀναπλεύσῃ διὰ λέμβου εἰς ἀρκετὸν διάστημα. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ὑπάρχει μακρὰ λιθίνη γέφυρα (οὐζουν-κιοπροῦ) μὲ πολλὰς καμάρας, ἀνεγερθεῖσα ἐπὶ βυζαντινῶν θεμελίων. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ κτίρια τοῦ ἁγίου Μάμαντος ὡς ἡ ὡραία πεδιάς ἔκειντο εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, δι' αὐτὸ συνήθως οἱ ἱστορικοὶ λέγουν «πέραν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα». Ἐξ αὐτῆς τῆς λέξεως ξενισθέντες πολλοί, ἐν οἷς καὶ ὁ αἰδέσιμος πατὴρ Pargoire τοποθετοῦν τὰ παλάτια καὶ τὸ ἱπποδρόμιον τοῦ ἁγίου Μάμαντος εἰς τὰ ἀντίπερα τοῦ Κερατίου. Πρὸς ἐπίμετρον τῆς συγχύσεως ἀναφέρεται ἐπίσης «εἰς τὰ Γαλάτου» ὅπερ ἐκλαμβάνεται ὡς ὁ Γαλατᾶς. Ἀλλὰ καὶ πλησίον τῆς τοποθεσίας τοῦ Ἁγίου Μάμαντος ὑπῆρχον ἐπίσης «τὰ Γαλάτου» ἤτοι τὰ σημερινὰ Γαλατάρια. Ἐπειδὴ δέ, οἱ περὶ τῶν περιχώρων τῆς Κων]πόλεως συγγράψαντες δὲν περιειργάσθησαν ἐπισταμένως τὰ ἐπὶ τόπου ἐρείπια, (ἅτινα κείμενα ὑπὸ τοὺς βάτους καὶ τῆς χλόης μόλις διακρίνονται), δὲν ἀπέδωσαν μέχρι σήμερον τὴν ἀπαιτουμένην σημασίαν εἰς τὸν ἐδῶ Ἅγιον Μάμαντα. Ὀφείλομεν ὅμως ἐξ ἄλλου νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν ἦτο καὶ πολὺ εὐχερὴς ἡ ἐξερεύνησις τοῦ μέρους διότι ἡ περιοχὴ τοῦ πυριτιδοποιείου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

Αἱ οἰκοδομαὶ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀνάγονται εἰς Λέοντα Α΄. τὸν Λεωμακέλλην κατὰ τὸ 469 ὅτε ἐγένετο ἡ μεγάλη πυρκαϊὰ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

«Τὸν δὲ ἅγιον Μάμαντα ἀνήγειρε ὁ Λεωμακέλλης διότι ἐνεπυρίζετο
» ἡ πόλις μῆνας ἕξ, καὶ ἐξελθὼν ὁ Λεωμακέλλης ἔκτισεν ἐκεῖσε παλάτια
» καὶ ἔμβολον καὶ τὸν ναὸν καὶ μετὰ τὸ διελθεῖν τὸν ἐμπρησμὸν ἔβρε-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Θεοφάνους συνέχεια ἐκδ. Βόν. 340 14.

» ξεν ἐπ' αὐτὴν στάκτην σπιθαμὴν τὸ πάχος ἔκτισε δὲ καὶ ἱπποδρόμιον » ἐκεῖσε, ἐξ' οὗ καὶ ὁ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε ἀνῃρέθη παρὰ Βασιλείου»[1]). Ἡ ἐκ τῶν κτιρίων τοῦ ἁγίου Μάμαντος μέχρι τῆς μακρᾶς γεφύρας, τῆς ἐπὶ τοῦ Βαθύρσου, ἐκτεινομένη θαυμασία πεδιάς, ἦτο τὸ ἱπποδρόμιον ὅπου ἐκέρδιζε τὰ match του ὁ οἰνόφλυξ βασιλεὺς Μιχαὴλ ὁ Γ', ὅπου καὶ ἐδολοφονήθη ἀπὸ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα. «Τὰ δὲ » πρὸς ἱπποδρομίαν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐν τοῖς κατὰ Προποντίδα παλα» τίοις περιφανέσιν ἔνθα ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος Μάμαντος ἥδρασται, » ἐκεῖσε τὰς ἁμίλλας συνεχῶς ἐποιεῖτο αὐτὸς ἱππάζων ἐφ' ἅρματος κτλ » λέγει ὁ Γενέσιος [2]).

Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος διέταξε τὸν θάνατον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου «διὰ μαστίγων ἐν τῷ ἱππικῷ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ὃν καὶ ριφθῆναι » ἐν τῷ ῥεύματι προσέταξεν» [3]). Ὁ Αἰδέσιμος Pargoire φρονεῖ ὅτι τὸ ρεῦμα σημαίνει τὸν Βόσπορον ἀλλ' ἐδῶ εὐκόλως δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ. Τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους ἀναφερόμενον «ἐν Βλαχέρναις» προφανῶς εἶναι λάθος διότι οὔτε μέρος ἱππικοῦ ὑπάρχει ἐκεῖ οὐδὲ ρεῦμα [4]). Ἐξ ἄλλου τὸ ἴδιον γεγονὸς ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς ἐκκλησίας Κων]πόλεως. Μετὰ δὲ τὴν μαστίγωσιν τοῦ μάρτυρος ὁ Κοπρώνυμος διέταξε νὰ τόν σύρουν ἐκ τῶν ποδῶν μέχρι τῆς Κων]πόλεως πρὸς θεατρισμόν. «Οἱ δὲ τάχιστα περαιω» θέντες καὶ τὸν ἅγιον σύροντες ἔβαπτον τὴν γῆν τοῖς αἵμασιν. Ὡς δὲ » τοῦ Βοὸς τὴν ἀγορὰν πεφθάκασιν κτλ.» [5]). Ἐκ τούτων ἐξάγομεν ὅτι οἱ τὸν ἅγιον σύροντες «περαιωθέντες» ἤτοι διαβάντες τὸν ποταμόν, ἔφθασαν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν μέχρι τοῦ σημερινοῦ Ἂκ-Σαραΐ [6]). Τὸ ἴδιον ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὸν Βασίλειον τὸν Μακεδόνα. Μετὰ τὴν δολοφονίαν Μιχαὴλ τοῦ μεθύσου κατὰ τὴν νύκτα τῆς 24 Σεπτεμβρίου τοῦ 867, ὁ Βασίλειος μετὰ τῶν συνενόχων του μὴ δυνάμενος ἕνεκεν τῆς θαλασσοταραχῆς νὰ ἐπιβῇ λέμβου εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα, διέρχεται διὰ τοῦ περάματος καὶ φθάνει ἔφιππος εἰς Κων]πολιν[7]). Ἐδῶ τὸ πέραμα εἶναι κατὰ τὴν ἀκριβῆ ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως πέραμα, ἤτοι μέρος διαβάσιμον τοῦ ποταμοῦ. Ἐκ τῶν δύο αὐτῶν γεγονότων καταφαίνεται ὅτι πρόκειται

---

1) Praeger. Πάτρια Κων]πόλεως III 159 σ. 266.
2) Γενέσιος Ἰωσήφ. Ἱστορ. Migne 109 1121.
3) Θεοφάνης ἔκδ. Βενετ. 289.
4) Θεοφάνης ἔκδ. Βενετ. 289.
5) Delahaye Synax. Eccl. Gonst. Mauris Oetober 19 σελ. 151.
6) Μονὴ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἐν τῇ Κρίσει νῦν Κοδζὰ Μουστσφᾶ πασᾶ τζαμισί.
7) Λέων Γραμματικός, χρονογ. ἔκδ. Βενετ. 373.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ